

תורה אור • פרשת בראשית • מאמר 9

צאינה וראינה וגו'

צא והבט

התפילה, "עבודה שבלב", היא "שמחת לבו" של ה': היא אוספת את כוחות הנפש כלפי מעלה, כשם שהדם חוזר אל הלב. ואילו התורה, כשהיא מלוכשת במצוות גשמיות, היא "חתונתו", משום שכזרע היא ממשיכה אור חדש באמת מעצמות אין סוף, למעלה מכל סדר ההשתלשלות.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל
אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likuteitorah.com/he/torah-ohr/bereishis/9/

הנקודה

התפילה, "עבודה שבלב", היא "שמחת לבו" של ה': היא אוספת את כוחות הנפש כלפי מעלה, כשם שהדם חוזר אל הלב. ואילו התורה, כשהיא מלוכשת במצוות גשמיות, היא "חתונתו", משום שכזרע היא ממשיכה אור חדש באמת מעצמות אין סוף, למעלה מכל סדר ההשתלשלות.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המשנה מפרשת את "יום חתונתו" כיום מתן תורה, ואת "יום שמחת לבו" כיום בניין בית המקדש. המאמר מסביר מדוע. התפילה, שנקבעה במקום הקרבנות, היא עבודה שבלב, ולכן בית המקדש הוא "שמחת לבו" של ה'. כנסת ישראל היא "לבו" של ה': כשם שהדם זורם מן הלב אל האיברים וחוזר אליו, כך התפילה (פסוקי דזמרה וקריאת שמע) אוספת את כל כוחות הנפש כלפי מעלה, לאהבת ה'; ואילו תפילת העמידה, התורה והמצוות מוליכות את החיות הזאת החוצה, אל כל איבר ומעשה. למעלה, גם מלכות יורדת בלילה ועולה מחצות. חטא הוא פצע החוסם את הזרימה הזאת; תשובה, וגם התורה, ששתיהן קדמו לעולם, מרפאות אותו בכך שהן ממשיכות אור חדש מלמעלה מהשתלשלות. מתן תורה הוא "חתונה" משום שכזרע גשמי הנושא את עצמות האב, התורה המלוכשת במעשים גשמיים ממשיכה אור חדש באמת מעצמות אין סוף, למעלה מן הקו. לכן הנשמות "יוצאות" לעולם הזה, והאור החדש מביא שלום ומחבר הפכים — "מלך שהשלום שלו".

מבנה

1	השאלה	¶1
מדוע מתן תורה הוא "חתונה" ובית המקדש הוא "שמחת לבו"? התפילה, שבאה במקום הקרבנות, היא עבודה שבלב.		
2	ישראל כלבו של ה': זרימת החיות	¶2-8
כשם שהדם זורם מן הלב אל האיברים וחוזר אליו, כך התפילה אוספת את כוחות הנפש כלפי מעלה (פסוקי דזמרה וקריאת שמע, ששורשם במחשבה האלוקית שלמעלה מזמן ומקום), ותפילת העמידה, התורה והמצוות ממשיכות חיות כלפי חוץ; גם למעלה מלכות יורדת ועולה.		
3	מחלה ורפואה: חטא ותשובה	¶9-12
מעשים יום-יומיים לשם שמים שומרים על זרימה תקינה; חטא הוא פצע החוסם אותה; תשובה, שקדמה לעולם, מרפאת אותו באור חדש, והווידוי מתקן את הפצע.		
4	התורה כ"חתונה": אור חדש	¶13-16
גם התורה מרפאת; כשם שזרע גשמי נושא את עצמות האב, כך התורה המלוכשת במעשים גשמיים ממשיכה אור חדש באמת מעצמות אין סוף, למעלה מן הקו — כפי שניכר בקרבנות הנשיאים החוזרים ונשנים.		
5	"צא" ו"מלך שהשלום שלו"	¶17-18
הנשמות יוצאות מגן עדן לעולם הזה, שרק בו נמשך האור החדש; אור זה מחבר הפכים, כשם שמלכות, ששורשה בכתר, מחברת בין העולמות, וכל השלום נמשך ממלכות אין סוף.		

עבודה שבלב עבודה שבלב

תפילה, שבאה במקום קרבנות בית המקדש; היא "שמחת לבו" של ה', עליית אהבת הנפש אליו.

רצוא ושוב רצוא ושוב

עליית כוחות הנפש אל ה' (פסוקי דזמרה וקריאת שמע), והחזרה ממשיכה את החיות האלוקית למטה (תפילת העמידה, התורה והמצוות), כדם הזורם אל הלב וחוזר אל האיברים.

מחשבה אלוקית מחשבה עלאה

דרגת חכמה ובינה, שלמעלה מדיבור ומהמדות, שבה כל הזמנים כלולים במבט אחד; דרגת "הוי" אלקינו" ודרגת סוכב כל עלמין.

תשובה תשובה

שיבה אל ה' "בכל מאדך", שקדמה לעולם ולכן ממשיכה אור חדש שלמעלה מהבריאה ומרפאת את פצעי הנפש.

אור חדש אור חדש

אור הנמשך מעצמות אור אין סוף, למעלה מהמקום הפנוי ומהקו שדרכו משתלשל סדר העולמות; הוא נמשך באמצעות התורה המלוכשת במעשים גשמיים.

מלך שהשלוש שלומלך שהשלוש שלו

ה' בבחינת מלכות אין סוף, מקור השלום המחבר הפכים, כגון משפיע ומקבל, אש ומים, אצילות ובריאה.

קטע 1 • 11

השאלה

1 (שה"ש ג) **צאינה וראינה**^{1,2} וגו'. **ביום חתונתו זה**³ מתן תורה וביום שמחת לבו זה בנין בהמ"ק.

"צאינה וראינה" וגו'. "ביום חתונתו" — זה מתן תורה; "וביום שמחת לבו" — זה בניין בית המקדש (שיר השירים ג).

המאמר פותח בפסוק משיר השירים על שלמה המלך, שעוטר "ביום חתונתו וביום שמחת לבו". המשנה דורשת את הפסוק כמשל לקב"ה ולישראל: ה"חתונה" היא מתן תורה בסיני, ו"שמחת לבו" היא בניין בית המקדש.

להבין למה נמשל מ"ת ליום חתונתו⁴ ובנין בהמ"ק לשמחת לבו. והענין דתפלה הוא במקום קרבנות⁵

להבין מדוע מתן תורה נמשל ל"יום חתונתו", ובניין בית המקדש ל"שמחת לבו". והעניין הוא שהתפילה היא במקום [עלינו] הקרבנות.

השאלה היא מדוע התורה נמשלה דווקא לחתונה, ובית המקדש לשמחת הלב. התשובה נפתחת בעיקרון התלמודי שהתפילות תוקנו כנגד קרבנות בית המקדש.

והנה תפלה נק' עבודה שבלב כמ"ש בגמ' ע"פ ולעבדו ככל לבבכם⁶ איזהו עבודה שבלב זו תפלה ולכן בהמ"ק שהוא מקום הקרבת הקרבנות נק' שמחת לבו שהרי הקרבנות הם כענין התפלה שנקרא עבודה שבלב

והנה, התפילה נקראת "עבודה שבלב", כמו שאומרת הגמרא על הפסוק "ולעבדו ככל לבבכם": "איזו היא עבודה שבלב? זו תפילה". לכן בית המקדש, שהוא המקום שבו הקריבו את הקרבנות, נקרא "שמחת לבו", שהרי הקרבנות דומים לתפילה, הנקראת עבודה שבלב.

הגמרא מכנה את התפילה "עבודה שבלב". מכיוון שהקרבנות היו בבית המקדש ביטוי לאותה עבודה, ראוי שבית המקדש, שבו הקריבו אותם, ייקרא "שמחת לבו" של ה'

ולכן גם עכשיו התפלה בכוונה וכפרט בצבור כבהכ"נ הנקרא מקדש מעט^{7,8} היא בחי' שמחת לבו כביכול.⁹

ולכן גם עכשיו התפילה בכוונה, ובייחוד [התפילה] בצבור בבית הכנסת, הנקרא "מקדש מעט", היא בחינת "שמחת לבו", כביכול.

מכאן שגם כיום, כשאין בית מקדש, תפילה מעומק הלב — ובייחוד תפילה בצבור בבית הכנסת, שחכמים מכנים "מקדש מעט" — מביאה לה', כביכול, את "שמחת לבו".

קטע 2 • 21-8

ישראל כלבו של ה': זרימת החיות

2 והענין דהנה כתיב לבבתני¹⁰ אחותי כלה¹¹ שכנסני נקי לב דהנה עד"מ הלב¹² באדם ששופע החיות לכל האברים

והענין הוא, שהרי כתוב "לִבְכַּתְנִי אחותי כלה" — כנסת ישראל נקראת לב. שכן, למשל, הלב שבאדם מזרים חיות לכל האברים,

כדי להסביר את "שמחת לבוי", אדמו"ר הזקן מביא את דברי ה' לישראל: "לִבְכַּתְנִי אחותי כלה". כנסת ישראל נקראת "לבו" של ה'. כדי להבין זאת, הוא פונה לתפקידו של הלב בגוף האדם.

דכל הדמים הולכים מן הלב ויוצאים לכל האברים דרך הגידים והעורקים עד סיום כל הגוף כמו גם בציפורני הרגל מגיע חיות הדם שהוא הנפש כידוע.

שהרי כל הדם יוצא מן הלב ומגיע לכל האברים דרך הגידים והעורקים, עד קצה הגוף כולו; גם בציפורני הרגל מגיעה חיות הדם, שהיא הנפש, כידוע.

הלב מעביר חיות לכל איבר דרך כלי הדם, עד קצות האצבעות. התורה אומרת "כי הדם הוא הנפש", ולכן הדם נושא את חיות הנפש בכל הגוף.

3 והנה כל הדמים שיצאו מהלב לכל האברים הם חוזרים ושבים ללכת אל הלב והיינו שיש בלב ב' חללים שבחלל אחד בו מתקבצים הדמים העולים מהאברים אל הלב ויוצאים דרך חלל הב'.¹³

והנה, כל הדם שיצא מן הלב לכל האברים חוזר ושב אל הלב. כלומר, יש בלב שני חללים: בחלל אחד נאסף הדם העולה מן האברים אל הלב, והוא יוצא דרך החלל השני.

הדם אינו זורם רק החוצה, אלא חוזר ומגיע שוב אל הלב. ללב שני חללים: באחד נאסף הדם החוזר מן האברים, ומאחר הוא נשלח שוב החוצה.

וגם הדם שנתהווה מהמאכלים והמשקים עולה אל הלב ואח"כ יוצא מהלב לכל האברים. וה"ז כדמיון כל הנחלים הולכים אל הים

וגם הדם שנוצר מן המאכלים והמשקאות עולה אל הלב, ואחר כך יוצא מן הלב לכל האברים. והרי זה כדוגמת "כל הנחלים הולכים אל הים",

גם הדם החדש שנוצר מן המאכלים והמשקאות מגיע תחילה אל הלב, ורק לאחר מכן זורם אל הגוף. תבנית זו דומה לתיאור בקהלת של... הנחלים הזורמים אל הים.

ואח"כ חוזר חלילה ויוצאים המים מהים אל הנהרות ע"י גידי הארץ כו' ולכן הים איננו מלא¹⁴ כו'.

ואחר כך חוזר חלילה, והמים יוצאים מן הים אל הנהרות דרך עורקי הארץ וכו'; ולכן "הים איננו מלא" וכו'.

וחוזרים אל מקורותיהם דרך תעלות תת־קרקעיות, ולכן "הים איננו מלא". שני הדימויים מתארים מחזור מתמיד של עלייה אל מרכז... וחזרה ממנו החוצה.

4 והנה כמו"כ בעבודה שכלב זו תפלה שאז זמן העלאה והתקשרות האהבה של הניצוץ האלקי בהקב"ה ואתערותא זאת בלב הוא דוקא כמ"ש ואהבת כו'

והנה, כך גם בעבודה שכלב, זו תפילה: אז הוא זמן עלייתו והתקשרותו באהבה של הניצוץ האלקי לקב"ה, והתעוררות זו שכלב התפילה היא "עליית" הנשמה: הזמן שבו הניצוץ האלקי שבתוך האדם עולה ומתקשר בה' באהבה. אהבה זו מורגשת דוקא בלב, כפי

שהתורה מצווה: "ואהבת את ה'... בכל לבבך".

בכל לבבך¹⁵ והי' כמו קבוץ הדמים מהאברים אל הלב וזהו שמע ישראל¹⁶ שמע לי אסיפה וקבוץ לבחי' ע' רבתי הוא כללות השבע מדות.

"בכל לבבך" — והרי זה כמו קיבוץ הדם מן האיברים אל הלב. וזוהי [משמעות] "שמע ישראל": המילה "שמע" היא לשון אסיפה וקיבוץ, אל בחינת ע' רבתי, שהיא כללות שבע המדות.

ריכוז כל כוחותיו של האדם באהבת ה' בשעת התפילה דומה לזרימת הדם מן האיברים בחזרה אל הלב. גם המילה "שמע" פירושה "אסוף". האות ע' שלה נכתבת בתורה גדולה; ערכה המספרי 70, והיא רומזת לשבע המדות, שכל אחת מהן כלולה מעשר, המתכנסות יחד

5 ואהבה זו נמשכת ונולדה ע"י התכוננות בפסודי' ובשמע ישראל. ופ"י שמע ישראל ה' אלקינו הוא בחי' ייחוד חו"ב שנקרא בזוהר פ' חיי שרה¹⁷ מחשבה ויובלא¹⁸.

והאהבה הזאת נמשכת ונולדת מתוך התכוננות בפסודי' דמרה וב"שמע ישראל". ופירוש "שמע ישראל ה' אלקינו" הוא בחינת ייחוד חכמה ובינה, הנקראות בזוהר פרשת חיי שרה "מחשבה" ו"יובלא".

אהבת ה' נולדת מתוך התכוננות בפסודי' דמרה ובקריאת שמע. "ה' אלקינו" שבקריאת שמע מתייחס לייחוד חכמה ובינה, שתי הספירות השכליות, שהזוהר מכנה "מחשבה" ו"יובלא".

והענין ע"ד מ"ש בזוהר דבמחשבה¹⁹ א' ברא כל העולמות והוא כענין צופה ומביט עד סוף כל הדורות²⁰ בסקירה אחת כי מה שנמשך ונתהווה בחי' זמן עבר הוה ועתיד זהו מקורו ושרשו ממדות עליונות²¹

והענין הוא על דרך מה שאומר הזוהר, שבמחשבה אחת ברא את כל העולמות. והרי זה כדוגמת מה שהוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה אחת. שכן, מה שנמשך ומתהווה בבחינת זמן — עבר, הוה ועתיד — מקורו ושרשו במדות העליונות

הזוהר אומר שה' ברא את כל העולמות במחשבה אחת; בתפילת ראש השנה נאמר שה' סוקר את כל הדורות "בסקירה אחת". הזמן — עבר, ...הוה ועתיד — מתחיל רק בבחינת המדות האלקיות

וכמ"ש אלף שנים בעיניך²² כיום אתמול וששת ימ"ב שרשן מששה מדות הנ"ל ועל ידי שנמשכו המדות בדבור ומתחלקים לחלקים נעשה מכל מדה אלף שנים ומתחלקים עוד לר"ח וימים ושעות וכו'.

וכמו שכתוב "אלף שנים בעיניך כיום אתמול"; וששת ימי בראשית מושרשים בשש המדות הנזכרות לעיל. וכשהמדות נמשכות בדיבור ומתחלקות לחלקים, נעשות מכל מדה אלף שנים, והן מתחלקות עוד לחודשים, ימים ושעות וכו'.

כמאמר התהילים, אלף שנים הן בעיני ה' "כיום אתמול": כל אחת משש המדות, שהן שורש ששת ימי בראשית, נעשית לאלף שנים... כשהיא באה לידי ביטוי ב"דיבור" האלקי, ומתחלקת בהמשך לחודשים, ימים ושעות

אבל בבחי' המחשבה עלאה שלמעלה מהדבור ואפי' מהמדות דהיינו קודם שנולדו ונמשכו בחי' מדות שם נכלל הכל בסקירה א'.

אבל בבחינת המחשבה העליונה, שלמעלה מן הדיבור ואפילו מן המדות — כלומר, קודם שנולדו ונמשכו המדות — הכול כלול בסקירה אחת.

אבל בבחינת "מחשבה" האלקית, שלמעלה מן הדיבור ואפילו מן המדות, אין זמן: הכול כלול יחד בסקירה אחת.

6 וזהו פי' הוי"ה אלקינו שהוא בחי' מחשבה כנ"ל. וישראל עלה במחשבה^{23, 24} לכן נאמר הוי"ה אלקינו. וכמו שהוא בבחי' זמן כך הוא בבחי' עולם ונפש כי עולם שנה נפש²⁵ הם.

וזהו פירוש "הוי' אלקינו", שהיא בחינת המחשבה, כנזכר לעיל. וישראל עלה במחשבה, ולכן נאמר "הוי' אלקינו". וכשם שהדבור הוא בבחינת הזמן, כך הוא גם בבחינת העולם והנפש, שהרי יש עולם, שנה ונפש

"הוי' אלקינו" מתייחס אפוא לבחינת המחשבה — ומדרש אומר שישאל עלו במחשבה [האלקית] עוד לפני הבריא. לכן נקרא ה' בבחינה זו "אלקינו". וכמו בזמן, כך גם במקום ובנפש: ספר יצירה מתאר את המציאות כולה בשלושה ממדים — "עולם" (מקום), "שנה" (זמן) ו"נפש".

7 וכיון שהוא למעלה מבחי' שנה כך בחי' מחשבה הנ"ל הוא למעלה מבחי' עולם והוא בחי' סוכ"ע. ואי לזאת יומשך ואהבת שיהי' הוי"ה אלקיך שיהי' גלוי בחי' סוכ"ע.

ומכיוון שהוא למעלה מבחינת "שנה", כך גם בחינת המחשבה שהוזכרה לעיל היא למעלה מבחינת "עולם", והיא בחינת סוכב כל עלמין. בהתאם לכך תימשך בחינת "ואהבת", כך שהוי' יהיה "אלקיך" — שתתגלה בחינת סוכב כל עלמין

המחשבה האלוקית, מכיוון שהיא למעלה מן הזמן, היא גם למעלה מן המרחב; היא בחינת סוכב כל עלמין, האור המקיף את כל העולמות ונעלה מהם. מטרת ההתבוננות בכך בקריאת שמע היא שאהבת "ואהבת" תהפוך את הדרגה הנעלית הזאת ל"אלקיך" — כלומר, שתתגלה בתוך האדם.

וענין פסוד"ז שלפני ק"ש היינו בהיות שעד ק"ש הוא בחי' העלאה לבא לבחי' בכל לבבך עד"מ העלאה וקבוץ הדמים מהאברים ללב ע"כ תקנו לומר מזמורים

וענין פסוקי דזמרה שלפני קריאת שמע הוא שמכיוון שעד קריאת שמע ישנה בחינת העלאה, כדי להגיע לבחינת "בכל לבבך" — בדומה לעליית הדם והתקבצותו מן האיברים אל הלב — לכן תיקנו לומר

פסוקי דזמרה, הנאמרים לפני קריאת שמע, שייכים לשלב ההעלאה, שיאו בבחינת "בכל לבבך" — בדומה לדם החוזר מן האיברים אל הלב. משום כך תיקנו חכמים לומר אותם

מיוחדים שמזמור זה הוא העלאה מבחי' אברים אלו ומזמור שני העלאה מאברים אחרים וכמ"ש בכהאריז"ל²⁶ שמזמורים דהללוי' הן ע"ס דיצירה. שבמזמור זה הוא מלכות דיצירה.

מזמורים מסוימים, כך שמזמור זה הוא העלאה מבחינת האיברים האלה, ומזמור שני הוא העלאה מאיברים אחרים, וכפי שכתוב בכתבי האריז"ל, שמזמורי ההללויה הם עשר הספירות דיצירה: מזמור זה הוא מלכות דיצירה,

וכל מזמור מעלה "איבר" אחר. האריז"ל מלמד שהמזמורים האחרונים, הפותחים במילה "הללויה", מכוונים כנגד עשר הספירות של... עולם היצירה; כל מזמור כנגד ספירה מסוימת, והראשון שבהם כנגד מלכות

8 ובמזמור שני נגד יסוד דיצירה כו' ע"ש. וכ"ז הוא בחי' רצוא והעלאה ואח"כ שמו"ע בא"י הוא בחי' שוב והמשכה.

והמזמור השני מכוון כנגד יסוד דיצירה וכו'; עיין שם. כל זה הוא בחינת רצוא והעלאה, ואחר כך תפילת שמונה עשרה, באצילות, היא בחינת שוב והמשכה.

המזמור הבא מכוון כנגד יסוד דיצירה, וכן הלאה. כל זה הוא בחינת רצוא, ריצה כלפי מעלה. לאחר מכן תפילת העמידה, המקבילה לעולם האצילות, היא בחינת שוב, חזרה: המשכת האור האלוקי כלפי מטה.

וכן עסק התורה ומצות מעשיות והוא כמו שהדמים נמשכים מן הלב לכל הרמ"ח אברים ושס"ה גידים כך המצות נק' רמ"ח אברים דמלכא.^{27, 28}

וכך גם העיסוק בתורה ובמצוות מעשיות: כשם שהדם נמשך מן הלב לכל רמ"ח האיברים ושס"ה הגידים, כך המצוות נקראות רמ"ח איברים דמלכא.

לימוד התורה וקיום המצוות המעשיות ממשיכים את בחינת ה"שוב", בדומה לדם הזורם מן הלב אל רמ"ח האיברים ושס"ה הגידים; אכן, רמ"ח מצוות עשה נקראות רמ"ח "איברים דמלכא".

ומצוה בלא כוונה²⁹ כגוף בלא נשמה והכוונה הוא התפלה (כמ"ש במ"א ע"פ לא הביט און³⁰ ביעקב)³¹ לכן זהו כמשל התפשטות והמשכת הדם מהלב לכל הרמ"ח אברים.

ומצוה בלא כוונה היא כגוף בלא נשמה, והכוונה היא התפילה, כפי שמבואר במקום אחר על הפסוק "לא הביט און ביעקב"; לכן הדבר דומה להתפשטות ולהמשכת הדם מן הלב לכל רמ"ח האיברים.

חז"ל אומרים שמצוה בלא כוונה היא כגוף בלא נשמה. הכוונה המחיה את המצוות במשך היום נמשכת מן התפילה, כשם שהלב מחיה את האיברים באמצעות הדם.

וכך יובן ג"כ למעלה כי גם בחי' המל' הנה בלילה יורדת לבי"ע וה"ז כמו ירידת הדם מהלב עד צפורני הרגלים וירידתה זו לברר רפ"ח ניצוצים

וכך יובן גם למעלה: גם בחינת מלכות יורדת בלילה לבריאה, יצירה ועשיה, והדבר דומה לירידת הדם מן הלב עד ציפורני הרגליים; וירידתה זו היא כדי לברר את רפ"ח הניצוצות.

אותו מחזור מתקיים גם למעלה. מלכות, "כנסת ישראל" האלוקית, יורדת בכל לילה לעולמות התחתונים, בדומה לדם המגיע עד לאצבעות הרגליים, כדי לברר את רפ"ח ניצוצות הקדושה שנפלו שם בשבירת הכלים.

ואח"כ מחצות לילה מתחלת לעלות והוא כמו שהדמים עולים אל הלב ועי"ז נמשך מהמוח ללב והוא ענין יחוד או"א וזו"נ בק"ש ותפלה כו'.

ואחר כך, מחצות הלילה, היא מתחילה לעלות, והדבר דומה לעליית הדם אל הלב; ועל ידי כך נמשכת מן המוח אל הלב, וזהו ענין יחוד אבא ואמא ויחוד ז"א ונוקבא בקריאת שמע ובתפילה וכו'.

מחצות הלילה מלכות מתחילה לעלות מחדש, בדומה לדם החוזר אל הלב; עלייה זו ממשיכה שפע "מן המוח אל הלב" — הייחודים של הפרצופים האלוקיים, אבא ואמא וז"א ונוקבא, הנפעלים באמצעות קריאת שמע והתפילות.

וזהו שכנס"י נקי לבי לבבתי אחותי כלה (ועמ"ש ע"פ ולבי ער כוי דופק כוי והי פקד³² כוי) ועיין באגה"ק בסופו סי' ל"א ד"ה נודע בשערים מ"ש בתקונים:³³

וזהו שכנסת ישראל נקראת "לבי לבבתי" אחותי כלה". ועיין במה שנתבאר על הפסוק "ולבי ער" וכו', "דופק" וכו', ו"והי פקד" וכו'. ועיין באיגרת הקודש בסופה, סימן ל"א, ד"ה "נודע בשערים", מה שכתוב בתיקונים

לכן כנסת ישראל נקראת "לבו" של ה': בדומה ללב, היא המרכז שדרכו זורמים חיי האלוקות. אדמו"ר הזקן מפנה את הקורא למאמרים אחרים שלו ולאגרת הקודש סימן ל"א.

קטע 3 • 91-12

מחלה ורפואה: חטא ותשובה

9 והנה אנו רואים באדם שאם סיבוב והילוך רוח החיים מהלב אל האברים ומהאברים אל הלב הוא כהלכתו אזי האדם בריא בתכלי.

והנה אנו רואים באדם שאם סיבוב וזרימת רוח החיים מן הלב אל האברים ומן האברים אל הלב מתנהלים כראוי, האדם בריא לחלוטין.

המשל נמשך: אדם בריא כאשר זרימת החיים מן הלב אל האברים ובחזרה אינה מופרעת.

אך אם יש איזה קלקול באיזהו מקומן כמו איזה אוטם ומכה באיזה אבר המונע ומעכב או ממעט סיבוב והילוך הדם

אך אם יש קלקול כלשהו באחד המקומות, כגון סתימה או פצע באיבר כלשהו המונעים ומעכבים את סיבוב הדם וזרימתו או מפחיתים אותם,

...אם יש סתימה או פצע במקום כלשהו, החוסמים או מפחיתים את זרימת הדם

אזי נפסק או מתמעט הקשר הלז המקשר כל האברים אל הלב ואזי נופל האדם למשכב וחולי ה"י וצריך רפואה.

אזי הקשר הזה, המחבר את כל האברים אל הלב, נפסק או נחלש; האדם נופל למשכב וחולה, ה' ישמרנו, וזקוק לרפואה

הקשר בין האברים ללב נקטע או נחלש, והאדם חולה ונזקק לרפואה...

10 וכך הנמשל בעבודה כי עסק האדם כל היום הוא כמשל המשכת החיות מהלב אל האברים

, וכך הוא גם בנמשל בעבודת ה': עיסוקו של האדם במשך היום דומה להמשכת החיות מן הלב אל האברים

...בעבודת ה', פעילותו של האדם במשך היום היא זרימה החוצה מן ה"לב"

דהיינו מהתפלה אל רמ"ח מ"ע רמ"ח אברים וגם לכל מעשה האדם ע"ד וכל מעשיך^{34,35} יהיו לשי"ש.

כלומר, מן התפילה אל רמ"ח מצוות עשה, רמ"ח האיברים, וגם אל כל מעשי האדם, על דרך "וכל מעשיך יהיו לשם שמים"

העברת האהבה שהתעוררה בתפילה אל רמ"ח מצוות העשה, ה"איברים", ואל כל הפעולות השגרתיות של האדם, כפי שמלמדת המשנה: ...
"וכל מעשיך יהיו לשם שמים".

11 ולכן אם העסק בהיתר עדיין יוכל למחר לחזור ולעלות מהאיברים אל הלב להיות ואהבת בכל לבבך

ולכן, אם עיסוקו בדברים המותרים נעשה באופן זה, יוכל למחרת לשוב ולעלות מן האיברים אל הלב, עד לבחינת "ואהבת בכל לבבך".

אם האדם מתעסק בענייני היום-יום המותרים לשם שמים, ה"זרימה" נשארת תקינה: למחרת בבוקר, בתפילה, יוכלו כוחותיו להתכנס שוב אל ה"לב" באהבת ה'.

אבל אם נכשל באיזה עון היז כמו מכה באיזה אבר³⁶ המונע ומעכב ההעלאה ונפסק הקשר

אבל אם נכשל בעון כלשהו, הרי זה כפצע באיבר כלשהו, המונע ומעכב את העלייה, והקשר נפסק.

אולם חטא דומה לפצע באחד האיברים: הוא חוסם את הזרימה בחזרה, והקשר בין אותו חלק באדם לבין אהבתו לה' נקטע.

וזהו חולי הנפש וע"ז אמר מכף רגל ועד ראש³⁷ אין בו מתום³⁸ פצע וחבורה כו' ואין תקנה כ"א ע"י

תשובה שנקראת רפואה

וזהי מחלת הנפש, ועל כך נאמר: "מכף רגל ועד ראש אין בו מתום, פצע וחבורה" וכו'. ואין תרופה אלא על ידי תשובה, הנקראת רפואה,

וזהי מחלה רוחנית, שישעיהו מתאר באמצעות דימוי של גוף פצוע מכף רגל ועד ראש. התרופה היחידה היא תשובה, שהחזירו אותה חז"ל לרפואה.

כמארז"ל גדולה תשובה³⁹ שמביאה רפואה לעולם⁴⁰ והיא בחי' בכל מאדך שמבחי' זו נמשך רפואה אם

ח"ו יש קלקול בבחי' אהבה דבכל לבבך.

כמאמר חז"ל: "גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם". והיא בחינת "בכל מאדך", שמבחינה זו נמשכת רפואה אם, חלילה, נפגעת בחינת האהבה של "בכל לבבך".

הגמרא אומרת שתשובה מביאה רפואה לעולם. תשובה מקבילה ל"בכל מאדך", לאהבה החורגת מגבולותיו של האדם; מדרגה זו מביאה רפואה לפגם באהבה הרגילה של "בכל לבבך".

כי תשובה קדמה לעולם^{41,42} פי' שממשיך אור מבחי' שלמעלה מכל החיות דהשתלשלות העולמות

והיינו ע"י מאדך בחילא יתיר.

כי תשובה קדמה לעולם, כלומר, היא ממשיכה אור מבחינה שלמעלה מכל החיות שבהשתלשלות העולמות; והדבר נעשה על ידי "מאדך", בחילא יתיר.

המדרש אומר שהתשובה קדמה לבריאת העולם. פירוש הדבר שהיא ממשיכה אור מדרגה שלמעלה מכל סדר העולמות וחיותם. הדבר מתאפשר משום שהתשובה באה מבחינת "מאדך", בכוח גדול יותר מן העבודה הרגילה.

12 ולכן ביכולת המשכה זו לתקן הפגם והקלקול שבסיבוב והילוך רוח החיות מהלב אל האברים שהוא

בחי האור וחיות המחי עולם שנה נפש בחי מלי מכ"ע שנקי לבי כנ"ל וכיון

ולכן בכוחה של המשכה זו לתקן את הפגם והקלקול בסיבוב ובזרימת רוח החיים מן הלב אל האברים — בחינת האור והחיות המחיים את עולם, שנה, נפש, בחינת מלכות, ממלא כל עלמין, הנקראת "לבי", כנזכר לעיל. ומכיוון

מכיוון שהתשובה נמשכת למעלה מסדר הבריאה, היא יכולה לתקן שבר בזרימה הרגילה של החיות האלוטיות. זרימה זו שייכת למלכות, האור האלוטיות הממלא את העולמות ומחיה את כל המרחב, הזמן והנפש — "עולם, שנה, נפש" — והיא הדרגה המכונה "לבי".

שע"י תשובה נמשך בחי ממעמקי מגלה עמוקות⁴³ מה שהוא נמשך אור חדש ומחודש ע"כ חוזר

ומחדש החיות כו' (ותקון המכה הוא ע"י הוידוי דברים⁴⁴ אשמנו בגדנו כו'):

שעל ידי תשובה נמשכת בחינת "ממעמקים" — "מגלה עמוקות" — כלומר, נמשך אור חדש ומחודש, ולכן הוא מחדש שוב את החיות וכו'. ותיקון המכה נעשה על ידי וידוי דברים: "אשמנו, בגדנו" וכו'.

התשובה קוראת "ממעמקים" אל הא"ל ש"מגלה עמוקות": היא ממשיכה אור חדש ומחודש, ובכך יכולה להחזיר את החיות למקום שבו נותקה. הפצע המסוים מתרפא באמצעות וידוי דברים על החטאים — "אשמנו, בגדנו..."

קטע 4 • 131-16

התורה כ"חתונה": אור חדש

13 והנה התורה נקי ג"כ רפואה⁴⁵ לנפש כמ"ש ולכל בשרו מרפא⁴⁶ והיינו ג"כ משום דהתורה קדמה

לעולם^{47, 48} שבה ועל ידה נמשך ג"כ אור חדש מלמעלה מהשתלשלות

והנה גם התורה נקראת רפואה לנפש, כמו שנאמר: "ומרפא לכל בשרו". גם זה משום שהתורה קדמה לעולם, ובתוכה ועל ידה נמשך אור חדש מלמעלה מהשתלשלות.

גם התורה נקראת רפואה, כפי שנאמר במשלי על דברי החכמה: "ומרפא לכל בשרו". הסיבה דומה: המדרש אומר שהתורה קדמה לעולם, ולכן גם באמצעותה נמשך אור חדש מלמעלה מסדר הבריאה.

וזהו ביום חתונתו זו מ"ת פ"י כי התפלה נקי עבודה שבלב והוא ענין שמחת לבו וכלב הוא יסוד האש

שהוא העלאה מלמטה למעלה

וזהו [פירוש] "ביום חתונתו — זו מתן תורה". והביאור: התפילה נקראת עבודה שבלב, והיא עניין "שמחת לבו"; וכלב נמצא יסוד האש, שעניינו עלייה מלמטה למעלה;

כעת חוזר המאמר לפסוק הפותח. התפילה, שהיא עבודה שבלב, היא "שמחת לבו". הלב קשור ליסוד האש, העולה כלפי מעלה — עלייה מלמטה.

אך יסוד המים הוא במוח ובו שורה כח התענוג שבנפש כי מים מגדלים כל מיני תענוג והתענוג הוא למעלה מהשמחה.

אך יסוד המים הוא במוח, ושם שורה כוח התענוג שבנפש, שכן המים מגדלים כל מיני תענוג; והתענוג נעלה מן השמחה

לעומת זאת, המים קשורים למוח, מקום משכנו של התענוג שבנפש: המים מגדלים כל מיני תענוג. התענוג הוא מדרגה עמוקה יותר מן השמחה. מתן תורה, ה"חתונה", שייך למדרגה עמוקה זו.

14 והנה עדי"מ הטפה נמשכת מיסוד המים שבמוח ובה מתלבש מעצם השכל והתענוג שבנפש ולכן עייז

נעשה הולדה חדשה להוליד בדומה לו והיינו דוקא עיי התלבשותה בטיפה גשמית

והנה, דרך משל, הטיפה נמשכת מיסוד המים שבמוח, ובה מתלבש משהו מעצם השכל והתענוג שבנפש; ולכן על ידה נוצרת לידה חדשה, להוליד בדומה לו — ודבר זה מתאפשר דווקא כשהיא מתלבשת בטיפה גשמית

משל מן ההולדה: הזרע נמשך מ"מים" שבמוח ונושא בתוכו את עצם השכל והתענוג של האב; משום כך הוא יכול ליצור יצור חדש הדומה לו. הדבר אפשרי רק כאשר הוא מתלבש בטיפה גשמית

משא"כ בדבור כו' ⁴⁹ כמו"כ עיי התלבשות התורה בעשיי גשמיות היום לעשותם ⁵⁰ יומשך עייז אור חדש ממש מאור א"ס ב"ה ⁵¹ מלמעלה מההשתלשלות.

מה שאין כן בדיבור וכו'. כך גם, באמצעות התלבשות התורה בעשייה גשמית — "היום לעשותם" — יימשך על ידה ממש אור חדש מאור אין סוף ברוך הוא, מלמעלה מההשתלשלות

הדיבור, אף שהוא מבטא גם הוא את האדם, אינו יכול ליצור לידה של יצור חדש. בדומה לכך, כאשר התורה מתלבשת במעשים גשמיים — "היום לעשותם", בעולם הזה — היא ממשיכה אור חדש באמת מאור אין סוף של ה', למעלה משרשרת העולמות. משום כך מתן תורה נקרא "חתונה".

15 וזייש אין כל חדש תחת השמש ⁵² משא"כ עמלא דאורייתא ⁵³ דהוא לעילא מן שמשא ממשיך אור חדש כי ס"ר אותיות התורה הן אותיות המחשבה.

וזהו שנאמר: "אין כל חדש תחת השמש"; אך עמלה של תורה, שהוא למעלה מן השמש, ממשיך אור חדש. שכן שש מאות אלף אותיות התורה הן אותיות המחשבה.

קהלת אומר: "אין כל חדש תחת השמש". הזוהר מפרש שעמלה של תורה הוא "למעלה מן השמש", ולכן בכוחו להביא דבר חדש. אותיות התורה — שש מאות אלף במסורת, כנגד נשמות ישראל — הן אותיות ה"מחשבה" של ה', ולא רק ה"דיבור" שלו.

והרי במחשבה אי צופה ומביט כו' והתורה היא מבחי' מאד עמקו מחשבותיך⁵⁴ עמקו דוקא בחי' עומק המחשבה וכמו גבי תשובה כתיב ממעמקים⁵⁵ והיינו דוקא ע"י התלבשות התורה בגשמיות וכמשל הנ"ל.⁵⁶

והרי במחשבה אחת הוא צופה ומביט וכו'. והתורה היא מבחינת "מאוד עמקו מחשבותיך" — "עמקו" דווקא, מבחינת עומק המחשבה; וכך גם לגבי התשובה נאמר "ממעמקים". ודבר זה נעשה דווקא על ידי התלבשות התורה בגשמיות, כמשל הנזכר לעיל.

המחשבה האלוקית היא מדרגה שבה הכול נראה במבט אחד, למעלה מן הזמן. התורה נובעת מעומק מחשבתו של ה' — "מאוד עמקו מחשבותיך" — בדומה לתשובה שנאמר עליה "ממעמקים". אך עומק זה נמשך דווקא כאשר התורה מתלבשת בגשמיות, כמו במשל הטיפה.

16 ופי' וענין אור חדש הוא כי הנה ידוע דשרש כל ההשתלשלות דאבי"ע הוא נמשך מבחי' הקו"ח והוא נמשך ע"י צמצום ומק"פ מתחלה ונמשך אח"כ רק קו

והביאור והענין של "אור חדש" הוא כך: ידוע ששרש כל ההשתלשלות של אצילות, בריאה, יצירה ועשייה נמשך מבחינת הקו וחוט; תחילה הוא נמשך באמצעות הצמצום והחלל הפנוי, ולאחר מכן נמשך רק קו.

מה פירוש "אור חדש"? שורשה של כל שרשרת העולמות הוא בקו, קו האור הדק שנמשך לתוך החלל הריק שנוצר לאחר הצמצום.

ולכן כל מה שנמשך מבחי' הארת הקו לא נק' אור חדש ממש כו' אך אור הנמשך מעצמות אא"ס שלמעלה מהחלל והקו נק' אור חדש וכמארו"ל על ד"ת בכ"י יהיו בעיניך כחדשים^{57, 58, 59} כו'

ולכן כל מה שנמשך מבחינת הארת הקו אינו נקרא אור חדש ממש וכו'. אך אור הנמשך מעצמות אור אין סוף, שלמעלה מן החלל והקו, נקרא אור חדש. וכמאמר חז"ל על דברי תורה: "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים" וכו'.

כל מה שנמשך מן הקו אינו חדש באמת, אלא שייך לסדר הקיים. "אור חדש" נמשך מעצמות אור אין סוף, שלמעלה מן החלל הפנוי והן מן הקו. זהו הקשר לדברי חז"ל שיש לראות את דברי התורה בכל יום כאילו הם חדשים.

ולכן נק' חתן חות דרגא מדלג על ההרים⁶⁰ בחי' דילוג מלמעלה מהשתלשלות כו' ולכן בקרבנות הנשיאים הוכפל בתורה בכ"א⁶¹ ולא אמר וכן הקריב נשיא פלוני

ולכן נקרא חתן — "חות דרגא", "מדלג על ההרים" — בחינת דילוג מלמעלה מהשתלשלות וכו'. ולכן בקרבנות הנשיאים, התורה כופלת את הסיפור אצל כל אחד, ולא אומרת "וכן הקריב נשיא פלוני"

המילה "חתן" קשורה לביטוי הארמי "חות דרגא", כלומר "רד מדרגה": בנישואין נמשך דבר מלמעלה. הדבר דומה לדוד הקופץ "על ההרים" — דילוג הבא מלמעלה משרשרת המדרגות. זו גם הסיבה שהתורה חוזרת על הקרבנות הזהים של כל אחד משנים עשר הנשיאים, במקום לומר "וכן הקריב הנשיא הבא".

אלא משום דאעפ"י שצירופי האותיות שבכל קרבן של כל הנשיאים שוין הן ממש מ"מ האור המלוכש בהן הוא בכ"א בחי' אור חדש ממש וכמו שלשים ומאה משקלה⁶² שהם ה' שמות הוי"ה

אלא משום שאף שצירופי האותיות שבקרבנו של כל אחד מהנשיאים זהים ממש, בכל זאת האור המתלבש בהם הוא בכל אחד בחינת אור חדש ממש. וכמו ב"משקלה מאה ושלשים", שהם חמש פעמים שם הוי'

אף שהמילים — צירופי האותיות — שבקרבן של כל נשיא זהות, האור שהתלבש בכל קרבן היה חדש. לדוגמה, קצרת הכסף שמשקלה מאה ושלשים שקלים מקבילה לחמש פעמים עשרים ושש, הגימטריה של שם הוי'

הנה בכל קרבן של נשיא נמשך בחי' ה' שמות דהוי"ה חדשים מעצמות המאציל מה שלא נמשך כן בשל נשיא שלפניו כו' ע"ד ממעמקים קראתיך הוי"ה:⁶³

בכל קרבן של נשיא נמשכה בחינת חמישה שמות הוי' חדשים מעצמות המאציל, שלא נמשכה כך בקרבנו של הנשיא שלפניו. וכי' — על דרך "ממעמקים קראתיך הוי"ה"

כל נשיא המשיך חמישה שמות הוי' חדשים מעצמות המאציל — אור שלא נמשך בקרבנו של הנשיא הקודם. הדבר דומה למי שקורא "ממעמקים" ומגיע בכל פעם לדבר חדש

קטע 5 • ו' 17-18

"צא" ו"מלך שהשלום שלו"

17 וזהו צאנה וראנה פ"י צאנה ממקום שרשם למעלה בג"ע להתלבש בעוה"ז הגשמי כי דוקא היום לעשותם בעוה"ז אז יומשך ע"י התורה אור חדש ומחודש כו' משא"כ למעלה ברוחניות כנ"ל:

וזהו "צאנה וראנה". פירוש "צאנה": צאו ממקום שורשן למעלה, בגן עדן, כדי להתלבש בעולם הזה הגשמי. כי דווקא באמצעות "היום לעשותם", בעולם הזה, יימשך על ידי התורה אור חדש ומתחדש וכי'; מה שאין כן למעלה, ברוחניות, כנזכר לעיל

כעת מתבאר הפסוק "צאנה וראנה": הנשמות מצוות "לצאת" ממקורן בגן עדן ולרדת לעולם הזה הגשמי. רק כאן, באמצעות קיום מצוות התורה בפועל, אפשר להמשיך את האור החדש — דבר שאינו אפשרי בעולמות הרוחניים שלמעלה

18 במלך שלמה⁶⁴ במלך שהשלום שלו⁶⁵ פ"י ע"י שנמשך אור חדש מלמעלה מהשתלשלות נעשה בחי' שלום והתחברות ב' הפכים משפיע ומקבל אש ומים. ולכן ארז"ל העוסק בתורה משים שלום⁶⁶ בפמשמ"ע ובפמשמ"ט.

"במלך שלמה" — במלך שהשלום שלו. הביאור: על ידי המשכת אור חדש מלמעלה מהשתלשלות נעשים שלום וחיבור בין שני הפכים — משפיע ומקבל, אש ומים. לכן אמרו חז"ל: "העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה"

הגמרא אומרת ש"שלמה" שבשיר השירים רומז לה', "המלך שהשלום שלו". האור החדש הנמשך מלמעלה משרשרת העולמות יוצר שלום ומחבר הפכים, כגון משפיע ומקבל, אש ומים. לכן נאמר בגמרא שלימוד התורה עושה שלום בפמליה של מעלה ובפמליה של מטה

כי הנה מלכות דאצי נעשה עתיק לבריאה ומחבר אצי עם בריאה אף שאצי ובריאה הם ב' הפכים והכח הזה בבחינת מלי דאצי הוא להיות

שהרי מלכות דאצילות נעשית עתיק לבריאה ומחברת את אצילות עם בריאה, אף שאצילות ובריאה הן שני הפכים. וכוח זה קיים בבחינת מלכות דאצילות

דוגמה לשלום זה: מלכות, המדרגה הנמוכה באצילות, נעשית עתיק, המדרגה העליונה בבריאה, וכך מחברת שני עולמות מנוגדים – אצילות, המאוחדת עם ה', ובריאה, שבה קיימת מציאות נפרדת.

כי נעוץ סופן בתחלתו⁶⁷ ושרשה מבחי כתר שהוא בחי תחתונה שבמאציל ע"כ ביכולתה לחבר אצי עם ביי"ע.

משום ש"נעוץ סופן בתחלתו", ושרשה מבחינת כתר, שהיא הבחינה התחתונה שבמאציל; לכן היא יכולה לחבר את אצילות מלכות יכולה לעשות זאת משום שכפי שנאמר בספר יצירה, סוף הספירות נעוץ בתחילתן: מלכות מושרשת בכתר, המדרגה התחתונה

שבמאציל עצמו, שלמעלה מכל חלוקה.

וכידוע בענין המשל ופחד עמו⁶⁸ ע"כ עושה שלום במרומיו⁶⁹ כו'. וזהו מלך שהשלום שלו היינו בחי מלכות דא"ס⁷⁰ שכל השלומות נמשכים משם:

וכידוע בעניין "המשל ופחד עמו", ולכן "עושה שלום במרומיו" וכו'. וזהו "מלך שהשלום שלו", כלומר בחינת מלכות דאין סוף, שממנה נמשכים כל השלומות.

איוב אומר: "המשל ופחד עמו, עושה שלום במרומיו" – השלום בין כוחות מנוגדים נובע ממלכותו של ה'. "המלך שהשלום שלו" הוא אפוא מלכותו של אין סוף, מקורו של כל שלום.

בעבודה

התפללו בכוונה, כדי שכל כוחותיכם יתאספו לאהבת ה'; אחר כך העבירו את החיות הזאת לאורך היום אל לימוד התורה, קיום המצוות ואפילו ענייני היום-יום המותרים, הנעשים לשם שמים, כדי שהתפילה של מחר תוכל לעלות שוב. אם חטא חסם את הזרימה, רפאו זאת בתשובה "בכל מאדך" ובוודאי כפה. העריכו גם את קיום המצוות הגשמי: רק באמצעות התורה המלוכשת במעשים בעולם הזה נמשך אור חדש באמת מעצמות ה'.

שאלות לשיחה

1. מדוע התפילה נמשלת לבית המקדש ונקראת "שמחת לבו", ואילו מתן תורה נקרא "חתונה"?
2. כיצד זרימת הדם ממחישה את היחס בין התפילה לשאר היום? מה מסמל "פצע"?
3. מדוע תשובה ותורה יכולות לרפא את מה שעבודה רגילה אינה יכולה לרפא? מה פירוש הדבר שהן "קדמו לעולם"?
4. מהו "אור חדש", ומדוע אפשר להמשיכו רק באמצעות התורה המלוכשת במעשים גשמיים, כשם שזרע מוליד רק באמצעות טיפה גשמית?
5. כיצד האור החדש מביא "שלום" בין הפכים, וכיצד הדבר מסביר את "שלמה המלך" – המלך שהשלום שלו?

הערות

פסקה 1

1 צאינה וראינה

שם נדפס רישום של המאמר מפי אדמו"ר האמצעי — נוסח מקביל של אותו מאמר.

הערות קה"ת

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסה"מ תקס"ו ע' רי. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. באוה"ת שה"ש כרך ג ע' תתקצו בהתחלת אני לדודי ורשום שם: בדברים אלו התחיל אדמו"ר בדרוש שע"פ צאינה וראינה כו' בפאלאצק. עם הגהות באוה"ת בראשית כרך ו תתרנח, א (מלקו"ת לג"פ מז, ג). בסה"מ תרס"ט ע' קנה: כמ"ש בהביאור דצאינה וראינה דחה"ש בסי' תקס"ו ואפשר תקס"ו (והוא דרוש צא"ר שבת"א פ' בראשית).

2 צאינה וראינה

"צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה, בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לכו". המאמר כולו מפרש את הפסוק הזה

שיר השירים ג': Song of Songs 3:11

צָאִינָה וּרְאִינָה בָנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעִטְרָה שֶׁעֲטָרָהּ לֹו אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׁמְחַת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

שה"ש ג, יא.

3 ביום חתונתו זה מ"ת

המשנה בסוף תענית מפרשת את "יום חתונתו" כמתן תורה, ואת "יום שמחת לכו" כבניין בית המקדש. אדמו"ר הזקן שואל מדוע כל אחד מהם נמשל דווקא כך

תענית כ"ו ב: Taanit 26b:6-7

וכן הוא אומר: "צָאִינָה וּרְאִינָה בָנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעִטְרָה שֶׁעֲטָרָהּ לֹו אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׁמְחַת לְבוֹ". "בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ" — זֶה מִתֵּן תּוֹרָה, וּבְיוֹם שִׁמְחַת לְבוֹ — זֶה בְּנֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שִׁיבְנָהּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. גַּמִּי בִשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים בִּשְׁנָה כְּהֻנִּים נוֹשְׂאִין אֶת כְּפִיהֶם כּו'. תַּעֲנִיּוֹת וּמַעֲמָדוֹת מִי אֵיכָא מוֹסֵף? חֲסוּרֵי מִיחְסָרָא, וְהִכִּי קֵתְנִי: בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים כְּהֻנִּים נוֹשְׂאִין אֶת כְּפִיהֶן כָּל יוֹם שְׁמִתְפַּלְלִין, וְיֵשׁ מִהֶן אֲרֻכָּה פְּעָמִים בְּיוֹם — שְׁחֲרִית ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערות קה"ת

תענית כו, ב.

4 למה נמשל מ"ת ליום חתונתו

הצמח צדק מחדד את השאלה: במבט ראשון זהו משל גשמי מאוד למתן תורה.

הערות קה"ת

"שלכאורה זהו משל גשמי מאד" — אוה"ת בראשית כרך ו תתרנח, א.

5 דתפלה הוא במקום קרבנות

הגמרא מביאה את הדעה שהתפילות היומיות תוקנו כנגד הקרבנות היומיים. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי לקשר בין בית המקדש, מקום הקרבת הקרבנות, לבין התפילה

ברכות כ"ו ב: Berakhot 26b:7

יַעֲקֹב תִּקְוֶן תְּפִלַּת עֶרְבִית, שְׁנֹאֲמַר: "וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיִּלֵּן שָׁם, וַאֲיוֹן "פְּגִיעָה" אֵלָּא תְּפִלָּה, שְׁנֹאֲמַר: "וַאֲתָהּ אֵל תְּתַפַּלֵּל בְּעַד הָעָם הַזֶּה וְאֵל תִּשָּׂא בְּעַדָּם רִנָּה וּתְפִלָּה וְאֵל תִּפְגַּע בִּי"

Jacob instituted the evening Tefillah ; as it is said, "And he lighted [paga'] upon the place, and tarried there all night" (Gen. xxviii. 11) — "alighting" means prayer; as it is said, "Therefore pray not thou for this people, neither lift up cry nor prayer for them, neither make intercession [paga'] to Me" (Jer. vii. 16).

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערות קה"ת

ברכות כו, ב.

6 ולעבדו בכל לבבכם

הפסוק מן הפסוקה השנייה של קריאת שמע מצווה לאהוב את ה' ולעבדו בכל הלב; הגמרא מפרשת שעבודה זו היא התפילה

דברים י"א: Deuteronomy 11:13

וְהָיָה אִם־שָׁמַעְתָּ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לֵאמֹר: אֲתִי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְלֹעֲבָדוֹ בְּכָל־לִבְכֶּם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם:

And it shall come to pass, if ye shall hearken diligently unto My commandments which I command you this day, to love the L-RD your G-d, and to serve Him with all your heart and with all your soul,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 בבהכ"ג הנקרא מקדש מעט

במכתב זה מוחה אדמו"ר הזקן על דיווח בדבר אופן התפילה בבית הכנסת של חסידי, שאותו הוא מכנה "מקדש מעט זה" — דבר הממחיש את החשיבות הרבה שייחס לתפילה בציבור כמקום מקודש

הערות קה"ת

ראה קרי"א ד"ה הנה לא טובה (קסא, ב).

8 מקדש מעט

הגמרא מפרשת את "והייתי להם למקדש מעט" כמתייחס לבתי הכנסת ולבתי המדרש שבגלות. אדמו"ר הזקן מחיל זאת על התפילה בציבור כיום

מגילה כ"ט א: Megillah 29a:7-8

"וְאֵהִי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מַעֲט", אָמַר רַבִּי יְצַחְקָה: אֵלּוּ בֵּתֵי כְּנִסְיֹוֹת וּבֵתֵי מִדְּרָשׁוֹת שֶׁבְּכָל. וְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: זֶה בֵּית רַבִּינוּ שֶׁבְּכָל. דַּרְשׁ רַבָּא, מֵאֵי דְּכִתְיִב: "הִ' מַעֲוֹן אֲתָהּ הָיִיתָ לָנוּ", אֵלּוּ בֵּתֵי כְּנִסְיֹוֹת וּבֵתֵי מִדְּרָשׁוֹת. אָמַר אַבְרָהָם: מִרִּישׁ הָיָא גְּרִיסְנָא בְּבִיתָא וּמְצָלִינָא בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא, כִּיּוֹן דְּשִׁמְעִית לְהָא דְּקָאֲמַר דָּוִד: "הִ' אֶהְיֶה מַעֲוֹן בֵּיתִי", הָיָא גְּרִיסְנָא בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא.

"Yet I have been to them as a little sanctuary [in the land into which they will go]" (Ezekiel 11:16). R. Yitzchak said:

This refers to the synagogue and study houses Elazar says: This refers to the house of our teacher in Babylonia. Rava gave the following exposition: What is the meaning of the verse, "L-rd, You have been our dwelling place" (Psalms 90:1)? This refers to synagogues and study houses. Abaye said: At first I used to study at home and pray in the synagogue, but when I heard ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

9 כמ"ש בגמרא

הגמרא לומדת מן הפסוק "לעבדו בכל לבבכם" שיש עבודה שבלב, והיא התפילה. משום כך בית המקדש נקרא "שמחת לבו".

Taanit 2a:11א"י תענית ב'

ומנא לן דבתפלה — דתנא: "לאִתְּהִי אֵת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדוֹ בְּכָל לִבְבְּכֶם", אִיזוּ הִיא עֲבוֹדָה שֶׁהִיא בְּלֵב — הָיָה אוֹמֵר: זֶה תַּפְלָה. וְכֵתִיב בְּתַרְיָה: "וְנָתַתִּי מִטֶּר אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִקְלָשׁ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

תענית ב, א.

2 פסקה

10 דהנה כתיב לבבתני . . שכנס"י נקרא לב

ברישום המקביל מובא הפסוק "אלך לבי אמר" כדי להוכיח שכנסת ישראל נקראת "לבי".

הערת קה"ת

בסה"מ תקס"ז ע' רי מביא רא"י "דכנס"י נק' לב כמ"ש לך אמר לבי כו".

11 לבבתני אחותי כלה

האהוב אומר: "לבבתני אחותי כלה". אדמו"ר הזקן מפרש את הפסוק כאילו "הי קורא לכנסת ישראל "לבי".

Song of Songs 4:9ט"ז שיר השירים

לִבְבַתְּנִי אֲחֹתִי כָלָה לִבְבַתְּנִי בְּאַחַת מְעֵינֶיהָ בְּאַחַד עֵינַי מְצֹרְנֶיהָ:

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ד, ט.

12 דהנה עדי"מ הלב

גם שם מסביר אדמו"ר הזקן, על פי התיקונים, שהבריאות והחולי תלויים בהתפשטות החיות מן הלב לכל האיברים ובורימתה אליהם, כשהיא מלוכשת בדם היוצא מן הלב וחוזר אליו — אותו משל המתפתח כאן.

הערת קה"ת

ראה המשל גם באגה"ק ס"י לא.

3 פסקה

13 שו"ה מתקבצים — ויוצאים דרך חלל ה'בי

הצמח צדק מעיר שהכוונה צריכה להיות לשני כלי דם: באחד מגיע הדם ללב מן הכבד ומכל האיברים, ובשני הוא זורם מן הלב לכל האיברים.

הערת קה"ת

צ"ל שהכוונה על ב' גידי שדרך גיד אחד בא הדם ללב מהכבד וכל האברים ודרך גיד השני הולך מהלב לכל האברים — אוה"ת בראשית כרך ו' תתרנ"ה, א.

14 "כל הנחלים הולכים אל הים", אך הים איננו מלא; אל המקום שהנחלים הולכים, הם חוזרים ללכת. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדימיו למחזור הדם.

Ecclesiastes 1:7ז' קהלת א'

כָּל־הַנְּחָלִים הֹלְכִים אֶל־הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא אֶל־מָקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הֹלְכִים שָׁם הֵם שֹׁבִים לָקֶת:

All the rivers run into the sea, Yet the sea is not full; Unto the place whither the rivers go, Thither they go again.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 פסקה

15 ואהבת כו' בכל לבבך

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך". אדמו"ר הזקן מציין שהתעוררות האהבה בתפילה מתרחשת דווקא בלב.

Deuteronomy 6:5ו' דברים ו'

וְאַהֲבָתָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, ה.

16 שמע ישראל

המילים הפותחות את קריאת שמע; האות ע' במילה "שמע" נכתבת בה באופן מסורתי גדולה. אדמו"ר הזקן מפרש את "שמע" ככינוס שבע המדות.

Deuteronomy 6:4ו' דברים ו'

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הָאֱלֹהִינוּ הָאֶחָד: Havayah אלקינו Havayah אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 פסקה

17 בזוהר פ' חיי שרה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

קכג, א.

18 מחשבה ויובלא

הזוהר בפרשת חיי שרה מדבר על "המחשבה" העליונה ועל "יובלא" — כינויים לחכמה ובינה. אדמו"ר הזקן משתמש בהם כדי לפרש את "ה' אלקינו".

Sofar Zohar, Chayei Sara 5:23-6:28ח"ג-ו' כ"ח-כ"ג

AND THE LIFE OF SARAH WAS A HUNDRED YEARS AND TWENTY YEARS AND SEVEN YEARS. Each of these periods was marked by its own peculiar degree of virtue. R. Simeon said: "There is an inner significance in the fact that with the other numbers the word for "years" (shanah) is in the singular, whereas with the number seven it is in the plural (shanim). The hundred forms a unit because the Holy One is united with the highest and most mysterious by the secret of the hundred benedictions pronounced each ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

19 מ"ש בזהר דבמחשבה א'

זהוהר אומר שה' ברא את כל העולמות במחשבה אחת. אדמו"ר הזקן משתמש בכך לתיאור בחינת המחשבה האלקית, שלמעלה מן הזמן.

Zohar II, 20a כ, זח"ב

הערת קה"ת

זח"ב כ, א.

20 צופה ומביט עד סוף כל הדורות

הגמרא אומרת שבראש השנה כל הבריות נסקרות "בסקירה אחת"; בתפילת מוסף של ראש השנה, ב"זכרונות", נוסף שה' מביט עד סוף כל הדורות. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להמחיש את המחשבה האלקית. חסרת הזמן.

Rosh Hashanah 18a ראש השנה י"ח

הערת קה"ת

ברכות וזכרונות בתפלת ר"ה. ראה ר"ה יח, א.

21 ושרשו ממדות עליונות

בנוסף הצמח צדק נאמר "ושרשו משש המדות העליונות", ובכך מובהר שהזמן נובע משש המדות הרגשיות.

הערת קה"ת

באוה"ת שה"ש ע' תתקיט: ושרשו מששה מדות עליונות.

22 אלף שנים בעיניך

מזמורו של משה אומר שאלף שנים בעיני ה' הן כיום אתמול. אדמו"ר הזקן מפרש שכל מדה אלקית, שהיא כעין "יום", נעשית לאלף שנים.

Psalms 90:4 תהילים צ"ד

כי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כִּיּוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאֶשְׁמוּרָה בְּלִילָה:

For a thousand years in Thy sight Are but as yesterday when it is past, And as a watch in the night.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צ, ד.

6 פסוק

23 וישראל עלה במחשבה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ב"ר בתחלתו.

24 וישראל עלה במחשבה

המדרש מונה דברים שקדמו לבריאה, ובהם ישראל, שעלו במחשבה [האלקית]. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להסביר מדוע בחינת המחשבה נקראת "אלקינו".

Bereshit Rabbah 1:4 ראשית רבה א':ד

... "ה' קנני ראשית דרכו" כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צג, ב):

"נכון כסאך מאז וגו'". האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות האבות מנין שנאמר (הושע ט, י): "כענבים במדבר וגו'" ישראל מנין שנאמר (תהלים עד, ב): "זכור עדתך קנית קדם" בית המקדש מנין שנאמר (ירמיה יז, יב): "כסא כבוד מרום מראשון וגו'" שמו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, יז): "יהי שמו לעולם וגו' [לפני שמש ינון שמו]" רבי אהבה רבני זעירא אמר אף התשובה שנאמר (שם צ, ב) "בטרים הרים יולדו" ואותה השעה (שם),

...

"In the beginning, G-d created" - six items preceded the creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from eternity]" (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel, ...

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

25 עולם שנה נפש

ספר יצירה מכנה "עולם, שנה, נפש" שלושה עדים נאמנים — מקום, זמן והאדם. אדמו"ר הזקן משתמש בשלישייה זו כדי להרחיב את הנקודה מן הזמן גם אל המקום והנפש.

ספר יצירה ו':א 6:1 Sefer Yetzirah

שלשה אבות ותולדותיהן ושבעה כוכבים [נ"א כובשין] וצבאותיהן ושנים עשר גבולי אלכסונין וראה לדבר עדים נאמנין עולם שנה נפש חק שנים עשר [נ"א עשרה] ושבעה ושלשה ופקידן בתלי וגלגל ולב. שלשה אש ומים ורוח אש למעלה ומים למטה ורוח חק מכריע בינתים וסימן לדבר האש נושא את המים. מ"ם דוממת ש"ין שורקת אל"ף חוק מכריע בינתים:

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain)

7 פסוק

26 וכןמ"ש בכהאריז"ל

ההערה מציינת תורת האריז"ל מופיעה בסידורו במקומה, ומובאת ומבוארת בסידור עם דא"ח — ההקבלה בין מזמורי ההללויה לעשר הספירות של יצירה.

הערת קה"ת

סידור האריז"ל במקומו. הובא ונתבאר בסידור עם דא"ח.

8 פסוק

27 המצות נק' רמ"ח אברים דמלכא

Tikkunei Zohar, Tikkun 30 • 74a:8. המצות נק' רמ"ח אברים דמלכא. הקטע מופיע למטה.

Tikkunei Zohar, Tikkun 30 • 74a:8 תקי"ז תיקון

ועוד מצוה דא עמודא דאמצעי'תא, דאיהו מצוה מסטרא דאבא דאיהו רא"ש, ומסטרא דאימא דאיהו אש"ר, והכי צדיק מצוה ועושה מתרוייהו, ובגין דא אתמר על תרוייהו אשר קדשנו, אמא קדשנו ואבא צונו, על מאן על שכינתא תתא, דאיהו פטר כל רחם, פתיחו דרחם, דאיהו רמ"ח פקודין, איהי מצות יהויה בכל אבר ואבר דמלכא, איהי מצוה, ועוד אשר קדשנו מסטרא דאבא

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה תי"ז תי"ל.

28 המצות נק' רמ"ח אברים דמלכא

בתיקוני זוהר (תיקון 30) נאמר שרמ"ח המצוות הן מצוות הוי' בכל איבר של המלך. אדמו"ר הזקן משווה את המצוות לאיברים המקבלים חיות מן

הלב.

תקוני זוהר ע"ד א:ח"ז:8 Tikkunei Zohar 74a:8

ועוד מצווה דא עמודא דאמצעימא, דאיהו מצווה מסטרא דאבא דאיהו רא"ש, ומסטרא דאימא דאיהו אש"ר, והכי צדיק מצווה ועושה מתרנייהו, ובגין דא אתמר על תרנייהו אשר קדשנו, אמא קדשנו ואבא צונו, על מאן על שכנתא תתא, דאיהו פטר כל רחם, פתיחו דרחם, דאיהו רמ"ח פקודין, איהי מצות יהו"ה בכל אבר ואבר דמלכא, איהי מצוה, ועוד אשר קדשנו מסטרא דאבא

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

29 ומצוה בלא כוונה

בתניא, פרק ל"ח, מובאת האמרה שתפילה או ברכה בלא כוונה הן כגוף בלא נשמה, ומבואר שהכוונה היא נשמת המצווה

הערת קה"ת

ראה תניא פרק לח.

30 ע"פ לא הביט און

הקטע שואל מדוע התפילה, עבודת הלב, היא מדרכנו ואינה נמנית בין תרי"ג המצוות, אף שחכמים החמירו בכוונתה יותר מאשר בכוונת קריאת שמע. הוא מתחיל להשיב ששמונה עשרה הברכות מכוונות כנגד שמונה עשרה החוליות שדרכן נמשכת החיות, כשם שרמ"ח איברי האדם מקבלים חיות.

הערת קה"ת

לקו"ת בלק ע, ד.

31 לא הביט און ביעקב

ברכת בלעם "לא הביט און ביעקב" היא הפסוק שעליו מבוסס מאמר אדמו"ר הזקן על התפילה ככוונת המצוות

במדבר כ"ג:כ"א Numbers 23:21

לא־הִבִּיט אֶון בְּיַעֲקֹב וְלֹא־רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל הִי אֶלְקִיו עֲמֹ וְתִרְעוּת מְלֶךְ בּוֹ:

None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The L-RD his G-d is with him, And the shouting for the King is among them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 ע"פ ולבי ער . . וה' פקד

הקטע מסביר שהעלאת השכינה שירדה בין האומות היא תהליך מתמשך של בירור אחר בירור במשך ימי חיינו בעולם הזה, הנקרא למעלה "אכילה" — בדומה לירידה הלילית של מלכות לעולמות התחתונים כדי לברר את הניצוצות.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש לה, ב. ובסה"מ תקס"ב ח"ב ע' שנה.

33 תיקוני זוהר מתאר את מלכות כ"מצווה", כלומר קיום המצוות, השורה ברמ"ח האיברים

תקוני זוהר כ"ה ב:י"ד Tikkunei Zohar 25b:14

הי זעירא דמות אדם בה אשתלים יקו"ק והיא (ה') מלכותא קדישא. *איהי מצוה. עשיית פקודין. דאיהי שריא ברמ"ח אברים

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

10 פסקה

34 וכל מעשיך יהיו לש"ש

הערת קה"ת מציינת קטע זה בזוהר כמקור נוסף ללימוד שכל מעשיו של אדם יהיו לשם שמים

Zohar III, 51b, נא, זח"ג

הערת קה"ת

אבות ב, יב. זח"ג נא, ב.

35 וכל מעשיך יהיו לש"ש

רבי יוסי מלמד: "וכל מעשיך יהיו לשם שמים". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות כיצד חיות התפילה נמשכת אל כל פעולותיו של האדם

משנה אבות ב:י"ב Pirkei Avot 2:12

רבי יוסי אומר, יהי ממון חברה חביב עליך כשקלך, ומהתקן עצמך ללמוד תורה, שאינה ירשה לך. וכל מעשיך יהיו לשם שמים:

Rabbi Yose said: Let the property of your fellow be as precious unto you as your own; Make yourself fit to study Torah for it will not be yours by inheritance; And let all your actions be for [the sake of] the name of heaven.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

11 פסקה

36 ה"ז כמו מכה באיזה אבר

ההערה אומרת שאדמו"ר הזקן כותב כך גם שם. הקטע מסביר שתפילת העמידה שלאחר קריאת שמע ממשיכה אלוקות למטה, באמצעות התורה והצדקה כלבושה הפנימיים והחיצוניים, עד שה' מתגלה כ"אתה" וכו"אלוקינו" — זרימה כלפי מטה שחטא, בדומה לפצע, חוסם

הערת קה"ת

וכ"כ בלקו"ת פי ראה כה, ג.

37 מכף רגל ועד ראש

ישעיהו מתאר את העם החוטא כגוף שאין בו מתום מכף רגל ועד ראש, אלא פצעים וחבורות. אדמו"ר הזקן מיישם את הדימוי על החסימה שהחטא יוצר בנפש

ישעיהו א:ו"א Isaiah 1:6

מִכַּף־רֶגֶל וְעַד־רֹאשׁ אֵינֻבּוֹ מֵתָם פֶּצַע וְחִבּוּרָה וּמָכָה טְרִיָּה לֹא־זָרוּ וְלֹא חָפְשׁוּ וְלֹא רָכְכָה בְּשֶׁמֶן:

From the sole of the foot even unto the head There is no soundness in it; But wounds, and bruises, and festering sores: They have not been pressed, neither bound up, Neither mollified with oil.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י א, ו. ורש"י פי' "מתום לי' תמימות שלם מאין מכאוב".

38 מתום

רש"י מפרש את המילה כשלמות, ללא כאב — כפי שמציינת הערת קה"ת

Rashi on Isaiah 1:6 על ישעיהו א:ו"א

מתום. לשון תמימות שלם מאין מכאוב: פצע. מכת חרב: חבורה. לי חבלה: ומכה טריה. תירגם יונתן מרססא כתותה ומרוססת: טריה. דמיצידיא בלע"ז ובל' גמרא יש טרייה לרישיה מנחם פי' לשון לחות כלומר לחה ורטובה תמיד נובעת מוישטיא בלע"ז: לא זורו. הנגעים

האלה לא זורו ע"י רופאים אבקת סממני תחבושת לשון יזורה על נוהו גפרית (איוב י"ח:ט"ו) ומנחם פי' לשון רפואה כמו אין דן דינך למזור (ירמיהו ל"ג) ולא חובשו. לשון רפואה: ולא רוככה בשמן. לא רככה מכתם בשמן כמשפט שאר מכות ואין נופל כאן לומר לא רוככו בשמן שאין מרכיין ...

soundness An expression of perfection, sound without pain. wounds Heb. פצע, i.e., a wound of a sword. contusions Heb. חבורה, an expression of a bruise. [Some editions read:] Other bruises. and lacerated sores Jonathan renders: מְרֻסָּא, lacerated and crushed. and lacerated sores demarcejire, in O.F., and in the language of the Talmud, we find, "he bumped (חָרַח) his head" (Chullin 45b). Menahem explained it as an expression of moisture, i.e., moist and wet, always oozing [muyte in O.F.]. they have not been sprinkled These lesions were not sprinkled with medicinal ...

On Your Way (Public Domain) • The Judaica Press complete Tanach with Rashi, translated by A. J. Rosenberg (CC-BY)

39

גדולה תשובה

שם מסביר אדמו"ר הזקן שבעלי תשובה עומדים למעלה מהצדיקים הגמורים: הצדיקים ממשיכים מבחינת "קדוש", אך התשובה, "בחילא יתיר", ממשיכה מבחינת "קדושת שלמעלה מקדושתכם" — אותו רעיון של "בכל מאודך" כאן.

Yoma 86b:1-2 א"ב-ב"א: יומא פ"ו

אמר רבי יוחנן: גדולה תשובה שדוחה את לא תעשה שבתורה, שנאמר: "לאמר הן ישלח איש את אשתו והלקה מאתו והקתה לאיש אחר הלשוב אליה עוד הלא חנוף תחנף הארץ והיא ואת זנית רעים רבים ושוב אלי נאם ה'". אמר רבי יונתן: גדולה תשובה (שְׁמִקְרָבָה) את הגאולה, שנאמר: "ובא לציון גואל ולשבי פשע בְּעֶקֶב", מה טעם "ובא לציון גואל" — משום ד"שְׁבִי פֶשַׁע בְּעֶקֶב".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יומא פו, ב' וש"נ. ראה לקו"ת נצבים נא, ג. בסה"מ תקס"ז ע' ריא מאריך למה תהא התשובה דוקא מביא רפואה לעולם, ולא מצוה אחרת וזולתה, ע"ש.

40

גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם

רבי חמא בר חנינא אומר שגדולה תשובה, שמביאה רפואה לעולם, ומביא את הפסוק "ארפא משובתם". אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי לזהות את התשובה כתרופה "למחלת" הנפש.

Yoma 86a:14-15 ט"ו-ט"ד: יומא פ"א

אמר רבי חמא (בר) חנינא: גדולה תשובה שְׁמִבִּיאָה רפואה לעולם, שנאמר: "ארפא משובתם אוהבם נדבה". רבי חמא (בר) חנינא רמי, פתיב: "שובו בָּנִים שׁוֹכְבִּים", דְּמַעֲקָרָא שׁוֹכְבִּים אַתֶּם, וּכְתִיב: "ארפא משובתֵיכֶם"! לָא קָשָׁא: כָּאן מֵאַהֲבָה, כָּאן מִרְּאָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

41

כי תשובה קדמה לעולם

למילים האלה Bereshit Rabbah 1:5 הערת קה"ת מפנה ל

Bereshit Rabbah 1:5 רבה א"ה: בראשית רבה

הערת קה"ת

ב"ר א, ה.

42

תשובה קדמה לעולם

המדרש מונה את התשובה בין הדברים שקדמו לבריאת העולם. אדמו"ר הזקן מפרש שהתשובה נמשכת מדרגה שלמעלה מהשתלשלות העולמות

בראשית רבה א"ד:4 Bereshit Rabbah

... "כסא כבוד מרום מראשון וגו'" שמו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, יז): "יהי שמו לעולם וגו' [לפני שמש ינון שמו]" רבי אהבה ברבי זעירא אמר אף התשובה שנאמר (שם ז, ב) "בטרם הרים יולדו" ואותה השעה (שם, ג) "תשב אנוש עד דכא וגו'" אבל איני יודע איזה מהם קודם אם התורה קדמה לכסא הכבוד ואם כסא הכבוד קודם לתורה א"ר אבא בר כהנא התורה קדמה לכסא הכבוד שנאמר "הי קנני ראשית דרכו [קדם מפעלו מאז]" קודם לאותו שכתוב בו "נכון כסאך" "מאז". ר' הונא ור' ירמיה בשם רבי ...

"In the beginning, G-d created" - six items preceded the creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from eternity]" (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel, ...

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

12 פסקה

43

מגלה עמוקות

ה' "מגלה עמוקות מני חושך". אדמו"ר הזקן מצמיד זאת ל"ממעמקים" כדי לתאר את האור החדש שהתשובה מגלה.

איוב כ"ב:22 Job 12:22

מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת מִנִּי־חֹשֶׁךְ וַיֵּצֵא לְאוֹר צִלְמוֹת:

He uncovereth deep things out of darkness, And bringeth out to light the shadow of death.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44

ע"י הוידי דברים

הקטע מסביר שעקירת הרצון אינה מספיקה ללא וידוי דברים: באמצעות האותיות "אשמנו, בגדנו" מעלים את האותיות שנפלו. מאחר שכל חטא יוצר מקטרג שיש לו "נשמח" — הרצון — ו"גוף" — המעשה או הדיבור, עקירת הרצון מסלקת את הנשמח והוידוי מבטל את הגוף.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת תצא לו, א.

13 פסקה

45

התורה נק' ג"כ רפואה

הצמח צדק מביא רעיון זה — שגם התורה נקראת רפואה — במאמרו על בשלח.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת בשלח ע' תקעט.

46

ולכל בשרו מרפא

שלמה המלך אומר על דברי החכמה שהם חיים למוציאיהם ורפואה לכל

בשרם. אדמו"ר הזקן מחיל זאת על התורה.

משלי ד': כ"ב:22 Proverbs 4:22

כִּי־חַיִּים הֵם לְמַצְאֵיהֶם וּלְכָל־בָּשָׂרוֹ מִרְפָּא:

For they are life unto those that find them, And health to all their flesh.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ד, כב.

47

דהתורה קדמה לעולם

ריש לקיש אומר שהתורה קדמה לבריאת העולם אלפיים שנה. אדמו"ר הזקן מסיק שגם התורה ממשיכה אור מלמעלה מסדר הבריאה.

Midrash Tehillim 90:4 ד"ה: צ' מדורש תהילים

Bereshit Rabbah 8:2 בראשית רבה ח':ב'2

... היום של ששי שואל של חמישי וכו', עד לראשון למי היו שואלין? לא לתורה, שקדמה לברייתו של עולם! דאמר רבי שמעון בן לקיש: שני אלפים שנה קדמה התורה לברייתו של עולם, הדא הוא דכתיב (משלי ח): ואהיה אצלו אמון וגו'. ויומו של הקדוש ברוך הוא אלף שנים, דכתיב: כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול. הוי, הזאת ידעת מני עד וגו'. התורה יודעת מה קודם לברייתו של עולם, אבל אתה אין לך עסק לדרוש, אלא (איוב כ): מני שים אדם עלי ארץ. ר' אלעזר בשם בן סירא אמר: בגדול ממך אל ...

Rav Hama bar Hanina began: "Have you known this from [oldest times?]" (Job 20:4). Rav Hama bar Hanina said: This is analogous to a city that received its supplies by donkey drivers. They would ask one another: 'What is the price of grain in the province today?' The Friday ones would inquire of the Thursday ones; the Thursday ones of the Wednesday ones; the Wednesday ones of the Tuesday ones; the Tuesday ones of the Monday ones; the Monday ones of the Sunday ones. The Sunday one, whom would he ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

Zohar II, 49a זח"ב מט, 49a

הערת קה"ת

מדרש תהילים צ, ד. — ועייג"כ ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד. זח"ב מט, א.

48

דהתורה קדמה לעולם

המדרש מספר שהתורה הייתה אצל ה' אלפיים שנה לפני שנברא העולם. הערת קה"ת מציינת זאת כמקור לכך שהתורה קדמה לעולם.

Midrash Tanchuma, Vayeshev 4:2 וישב ד':ב'2

... וְאֵהְיָ אֶצְלוֹ אֲמוֹן וְאֵהְיָ שְׁעִשׂוּעִים יוֹם יוֹם (משלי ח, ל), שְׁנֵי אֲלָפִים שָׁנָה, וְכָתִיב בָּהּ, זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי יָמוּת בָּאֵהָל (במדבר יט, יד). אֱלוֹהֵי שְׁהִתְקַנֵּת מוֹת לְבָרִיּוֹת, הִיָּיתָ כּוֹתֵב בָּהּ כָּךְ. אֵלָּא בָּאתָ לְתוֹלוֹת בִּי אֶת הָעֲלִילָה. הֲוֵי, נוֹרָא עֲלִילָה עַל בְּנֵי אָדָם.

Adam was created on the sixth day, and He informed him in a roundabout way that He had brought death into the world, as it is said: For in the day that thou eatest thereof, thou shalt surely die (Gen. 2:12). To what may this be compared? It may be compared to a man who wished to divorce his wife. Before he enters his home, he writes out the divorce document and then enters the house with the divorce document in his hand. He then seeks a circuitous way to ...

Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain) • Midrash Tanhuma - Yelammedenu, trans. Samuel A. Berman (CC-BY)

פסקה 14

49

משא"כ בדיבור כו'

שם מבאר אדמו"ר הזקן שדיבור של החכמה העליונה אינו מוליד, ואילו ה"טיפה" הנמשכת מכלי החכמה העליונה מסוגלת להוליד ולברוא יש מאין — אותה הבחנה בין דיבור לטיפה גשמית המתבארת כאן.

הערת קה"ת

ראה קו"א לתניא ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (דף קנז, א) ובליקוט פ"י — חסידטיק שם.

50

היום לעשותם

"שמור את המצווה... אשר אנכי מצווך היום לעשותם". חז"ל דורשים "היום לעשותם" על העולם הזה, שהוא מקום העשייה; אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שהתורה מתלבשת במעשים גשמיים.

Deuteronomy 7:11 דברים ז':יא11

וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם:

Thou shalt therefore keep the commandment, and the statutes, and the ordinances, which I command thee this day, to do them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51

יומשך עי"ז אור חדש ממש מאור א"ס ב"ה

הרבי מבאר שם ש"אור חדש" הוא אור אין סוף שלפני הצמצום, למעלה מאור הקו; ובמקומות רבים, גם כאשר מדובר באור שלפני הצמצום, הכוונה דווקא לאור שלפני התעוררות הרצון, ולמעלה מזה — עצם האור.

הערת קה"ת

"דאור חדש הוא אוא"ס שלפני הצמצום (שלמעלה מאור הקו). ויתירה מזה מבואר בכ"מ, שגם באוא"ס שלפנה"צ השם "אור חדש" קאי דוקא על האור שקודם עלות הרצון, ולמעלה יותר — על עצם האור (ראה בארוכה ספר הערכים-ב"ד כרך ג ערך אור חדש ס"ג ואילך (ע' שפח ואילך))" — ד"ה ויאמר לו יהונתן תשמ"ה — סה"מ מלוקט כרך ו ע' כג.

פסקה 15

52

אין כל חדש תחת השמש

קהלת אומר שאין כל חדש תחת השמש. אדמו"ר הזקן, בעקבות הזוהר, מציב כנגד זאת את התורה, שהיא "למעלה מן השמש".

Ecclesiastes 1:9 קהלת א':ט'9

מִה־שֶׁהָיָה הוּא שֶׁיְהִיָּה וּמִה־שֶׁנַּעֲשָׂה הוּא שֶׁיַּעֲשֶׂה וְאֵין כָּל־חֵדֶשׁ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ:

That which hath been is that which shall be, And that which hath been done is that which shall be done; And there is nothing new under the sun.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת א, ט.

53

עמלא דאורייתא

שם מביא אדמו"ר הזקן את דברי הזוהר על "מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש" — "אלא התורה, שעמלה למעלה מן השמש" —

ומבאר שמקור התורה נעלה מאוד ממדרגת "שמש", ושמדרגה זו התגלתה לישראל במתן תורה.

הערת קה"ת

ראה לקמן נו, ד.

54 מאד עמקו מחשבותיך

"מה גדלו מעשיך ה', מאוד עמקו מחשבותיך". אדמו"ר הזקן מזהה את התורה עם עומק המחשבה האלוהית.

תהילים צ"ב:ו' Psalms 92:6

מה־גְּדֹלוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' מֵאֵד עֲמָקוֹ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ:

How great are Thy works, O L-RD! Thy thoughts are very deep.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 ממעמקים

"ממעמקים קראתיך ה'". הפסוק מתאר את התשובה, המגיעה לאותו עומק כמו התורה.

תהילים ק"ל:א' Psalms 130:1

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ ה'

A Song of Ascents. Out of the depths have I called Thee, O L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 עיי התלבשות התורה בגשמיות וכמשל הנ"ל

בשיר השירים מציין הצמח צדק על קטע זה: "וראה מה שנתבאר במקום אחר על יוהקרבנות מנחה חדשה" — מאמר לשבועות על החידוש שהתורה מבטיחה, המופיע בכרך המועדים שלו.

הערת קה"ת

באוה"ת שה"ש כרך ג ע' תתקכ מצייין ע"ו: "ועמ"ש במ"א ע"פ והקרבנות מנחה חדשה". ראה אוה"ת שבועות כרך ה' ע' איתקע.

16 פסקה

57 בכ"י יהיו בעיניך כחדשים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ספרי ורש"י דברים ו, ו.

58 בכ"י יהיו בעיניך כחדשים

רש"י, על פי הספרי, מסביר שדברי התורה לא יהיו בעיניך כגזירה ישנה אלא כחדשה. אדמו"ר הזקן מקשר זאת ל"אור החדש" של התורה.

רש"י על דברים ו:ו' Rashi on Deuteronomy 6:6

והיו הדברים האלה. ומהו הַאֲהָבָה? והיו הדברים האלה, שְׁמִתוֹךְ כֶּךָ אֵתהּ מִכִּיר בְּהֶקֶץ הַיּוֹם וּמִדְּבַק בְּדַרְכֵּיךָ (ספרי): אשר אנכי מצוך היום. לא יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כְּדִיּוֹטָגְמָא יִשְׁנָה שְׁאִין אָדָם סוּפְנָה, אֲלָא כְּחֻדְשָׁה שֶׁחֵלַל רָצִין לְקִרְאָתָהּ: דִּיּוֹטָגְמָא – מַצּוֹת הַמֶּלֶךְ הַבָּאָה בְּמִכְתָּב (ספרי):

— What is the "love" that is here commanded? The next verse tells us: THESE WORDS [WHICH I COMMAND THEE] SHALL BE [UPON THINE HEART] — for thereby thou wilt arrive at a recognition of the Holy One, blessed be He, and wilt cleave to His ways (Sifrei Devarim 33:1). [THESE WORDS] WHICH I COMMAND THEE THIS DAY — this day— they should not be in thine eyes as an antiquated which no one minds, but as one newly given which everyone ...

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

59 בכ"י יהיו בעיניך כחדשים

הספרי מלמד שאין דברי התורה צריכים להיות בעינינו כגזירת מלך ישנה. שאנשים מתעלמים ממנה, אלא כגזירה חדשה שכולם ממהרים לקרוא.

ספרי דברים ל"ג:ג' Sifrei Devarim 33:3

60 מדלג על ההרים

"קול דודי הנה זה בא, מדלג על ההרים". אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק כדי להמחיש את דילוג האור החדש מעל שרשרת המדרגות.

שיר השירים ב:ח' Song of Songs 2:8

קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה־זֶה בָּא מְדַלֵּג עַל־הַהָרִים עַל־הַגְּבָעוֹת:

Hark! my beloved! behold, he cometh, Leaping upon the mountains, skipping upon the hills.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 ולכן בקרבנות הנשיאים הוכפל בתורה בכ"א

דיונים של הצמח צדק בשאלה מדוע התורה חוזרת על קרבנו של כל נשיא.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת במדבר ע' לג, פי' נשא ע' רנד. לקו"ת ברכה צה, ג.

62 שלשים ומאה משקלה

כל נשיא הביא קערת כסף שמשקלה מאה ושלושים שקלים. אדמו"ר הזקן מציין שמאה ושלושים הם חמש פעמים הגימטריה של שם הוי"

במדבר ז:י"ג Numbers 7:13

וְקָרְבָּנוֹ קְעֶרֶת־כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:

and his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 ממעמקים קראתיך הוי"

"ממעמקים קראתיך ה'". כאן הפסוק ממחיש את המשכת האור החדש מעומק העצמות האלוהית.

תהילים ק"ל:א' Psalms 130:1

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ ה'

A Song of Ascents. Out of the depths have I called Thee, O L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 פסקה

64 במלך שלמה

הרמב"ם פוסק שכל "שלמה" שבשיר השירים הוא קודש, כמו שאר הכינויים האלוהיים; הערת קה"ת מביאה זאת.

משנה תורה, Foundations of the Torah 6:9 Mishneh Torah

הלכות יסודי התורה ו:ט'

... כָּל מְלִכָּא הָאֱמוּר בְּדִנְיָאֵל חַל חוּץ מִזֶּה (דניאל ב' לו') "אֵנֶת מְלִכָּא מְלִכָּא מְלִכָּא" וְהָרִי הוּא כְּשֶׁאֵר הַכְּנוּיִין:

All the Names mentioned in connection with Abraham, are sacred, even this one, saying: "My L-rd, if now I have found grace" (Gen. 18.3), is sacred. All the names mentioned in connection with Lot are profane, save this one: "Not so my L-rd, I pray Thee, behold if now Your servant has found grace" (Ibid. 118.19). All the Names mentioned in connection with Geboth Benjamin (Judg. 20) are sacred. All the names mentioned in connection with Micha (Ibid. 17) are profane. All the Names mentioned in connection with Naboth (I ...

Torat Emet 363 (Public Domain) • Mishnah Torah, Yod ha-hazakah, trans. by Simon Glazer, 1927 (Public Domain)

65

במלך שלמה במלך שהשלוש שלו

הגמרא קובעת שכל "שלמה" שבשיר השירים הוא קודש, כלומר שם של ה', "המלך שהשלוש שלו". אדמו"ר הזקן מפרש את הפסוק בהתאם

שבועות ל"ה ב:ט"ז Shevuot 35b:16

כָּל "שְׁלֹמָה" הָאֲמֹרִינִי בְּשִׁיר הַשִּׁירִים – קִדְּשׁ, שִׁיר לְמִי שֶׁהַשְּׁלֹמֶה שְׁלֹו; חוּץ מִזֶּה: "כִּרְמִי שְׁלִי לְפָנַי הָאֵלֶּה לֶךְ שְׁלֹמָה" – שְׁלֹמָה לְדִידִיהָ, וְאִתָּאִים לְנִטְרִים אֶת פְּרִיָּו – רִבְּנָן. וְיֵשׁ אֲמֹרִים, אֵף זֶה חֹל: "הִנֵּה מִשְׁתּוֹ שְׁלֹמָה שְׁשִׁים".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Bamidbar Rabbah 12:4 ד"ב:ד

הערת קה"ת

שבועות לה, ב. במד"ר יב, ד ועוד. וראה רמב"ם הל' יסוה"ת ו, ט. נ"כ שו"ע יו"ד ססרע"ו. קטע מכאן מובא באוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתעז.

66

העוסק בתורה משים שלום

רבי אלכסנדר אומר שמי שעוסק בתורה לשמה עושה שלום בפמליה של מעלה ובפמליה של מטה. אדמו"ר הזקן מסביר זאת באמצעות האור החדש

סנהדרין צ"ב ב:י"א-י"ב Sanhedrin 99b:10-11

אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי: כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה לְשִׁמָּה מְשִׁים שְׁלֹמֶה בְּפִמְלִיאָא שְׁלָא מַעְלָה וּבְפִמְלִיאָא שְׁלָא מִטָּה, שְׁנֵאמַר: "אוּ יִחְזַק בְּמַעְזֵי יַעֲשֶׂה שְׁלֹמֶה לִי שְׁלֹמֶה יַעֲשֶׂה לִּי". רַב אָמַר: כְּאִילוּ בְּנֵה פִלְטְרִין שְׁלָא מַעְלָה וְשְׁלָא מִטָּה, שְׁנֵאמַר: "וְאִשִּׁים דְּכָרִי בְּפִיָּה וּבְצֵל דִּי כְּסִיתִיהָ לְנִטְעָ שְׁמִים וְלִיסַד אֲרִי". רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵף מְגִיז עַל כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוּ, שְׁנֵאמַר: "וּבְצֵל דִּי כְּסִיתִיהָ". וְלִוִּי אָמַר: אֵף מְקַרֵּב אֶת הַגְּאוּלָּה, שְׁנֵאמַר: "וְלִאֲמַר לְצִיּוֹן עֲמִי אֵתָה".

R' Alexandri said: All who engage in Torah for its own sake make peace in the household above and in the household below, as it says "If they would grasp My fortress, they would make peace for Me, they would make peace for Me." (Yeshayahu 27:5) Rav said: it is as if he built the palace above and below, as it says "And I placed My words into your mouth, and with the shadow of My hand I covered you, to plant the heavens and to found the earth..." (Yeshayahu ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY)

הערת קה"ת

סנהדרין צט, ב.

67

נעוץ סופן בתחלתן

סופן של עשר הספירות נעוץ בתחלתן. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי

להסביר שמלכות מושרשת בכתר.

ספר יצירה א:יז:1 Sefer Yetzirah 1:7

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

68

וכידוע בענין המשל ופחד עמו

בשם המגיד ממזריטש: שבירת הכלים בתוהו נבעה מכך שכל מידה עמדה בפני עצמה; בתיקון המידות כלולות זו בזו, והפכים כמו חסד וגבורה, מים ואש, יכולים להתחבר רק על ידי אור אין סוף המאירה בהם ומבטלת אותם אליו. זהו "עושה שלום במרומיו"

הערת קה"ת

בלקו"ת תזריע כג, ג בשם הרב המגיד. ביאורו"ז ח, ג. סה"מ תקס"ג ע' נב. סה"מ אתהלך לאזניא ע' יב ועוד. וראה אגה"ק סי' יב.

69

המשל ופחד עמו ע"כ עושה שלום במרומיו

בלדד אומר שהמשלה והפחד הם ה', והוא עושה שלום במרומיו. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שהשלום נמשך ממלכותו של ה'

איוב כ"ה:ב Job 25:2

הַמֶּשֶׁל וְפֶחַד עִמּוֹ עֹשֶׂה שְׁלֹמֶה בְּמִרְוּמָיו:

Dominion and fear are with Him; He maketh peace in His high places.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70

מלך שהשלום שלו היינו בחיי מלכות דא"ס

הצמח צדק מכאר שם שהדבר דומה לתפארת העולה לכתר, שהוא מלכות דאין סוף.

הערת קה"ת

ראה ביהל אור ע' תקצ שזה ע"ד ת"ת עולה עד הכתר שהוא מלי דא"ס ע"ש.

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

ליקוטי תורה, תרגום: CC BY 4.0. ביאורים והערות המקורות: CC BY-NC 4.0.

דרך Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Daf Shevui (CC0); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); On Your Way (Public Domain); The Judaica Press complete Tanach with Rashi, translated by A. J. Rosenberg (CC-BY); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain); Midrash Tanchuma-Yelammedenu, trans. Samuel A. Berman (CC-BY); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain); Torat Emet 363 (Public Domain); Mishnah Torah, Yod hazakah, trans. by Simon Glazer, 1927 (Public Domain); Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY); Sefer Yetzirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain).

כשלושון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch), בעזרת בינה מלאכותית ליקוטי תורה, תרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

· 5725 Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי. [likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://www.likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיוזם חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

מתוך [likuteitorah.com/he/torah-ohr/bereishis/9/](https://www.likuteitorah.com/he/torah-ohr/bereishis/9/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק